

Zbirka medijskih objav
JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI,
14. 09. 2012 do
15. 09. 2012

Število objav: 4
Tiskani mediji: 4
Splet: 0
Radijske postaje: 0
Televizijske postaje: 0
Teletekst: 0

Spremljane teme:
Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
Opus
Živa, festival plesne ustvarjalnosti
mladih

Seznam objav v zbirki:

		Naslov	Kljub nečloveškemu trpljenju optimizem do poznih let	
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Svobodna misel; 0	Stran: 22	Površina: 839 cm ²
	Rubrika / Datum	Ostalo, 14. 09. 2012		
Stran v zbirki 3	Avtor	neznan avtor		
	Teme	Živa, festival plesne ustvarjalnosti mladih		

		Naslov	Šentjursko poletje se je poslovilo z izborom	
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Šentjurčan; 0	Stran: 10	Površina: 304 cm ²
	Rubrika / Datum	Ostalo, 14. 09. 2012		
Stran v zbirki 6	Avtor	VE. T.		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		

		Naslov	Vse dobro se vrača, le energije ne sme zmanjkati	
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Šentjurčan; 0	Stran: 14	Površina: 992 cm ²
	Rubrika / Datum	Ostalo, 14. 09. 2012		
Stran v zbirki 8	Avtor	Novak Marijana		
	Teme	Javni sklad RS za kulturne dejavnosti		

		Naslov	Ne Grčija, ampak Italija	
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Dnevnik – Dnevnikov objektiv; 56000	Stran: 5	Površina: 1010 cm ²
	Rubrika / Datum	Priloga – Dnevnikov objektiv, 15. 09. 2012		
Stran v zbirki 10	Avtor	Hren Barbara		
	Teme	Opus		

Nekdanji interniranki Ivanka Špat in Vida Brčon iz Litije

Kljub nečloveškemu trpljenju optimizem do poznih let

Jožica Hribar

Danes so se v Portorožu na vsakoletnem srečanju zbrale slovenske interniranke, članice taboriščnega odbora Auschwitz in Ravensbrück, ki deluje pri ZZB za vrednote NOB Slovenije. Nekaj dnevnega druženja se ženske iz različnih delov Slovenije vsako leto zelo veselijo, saj jih povezuje skupna usoda: internacija v enega izmed taborišč smrti, kar je usodno zaznamovalo njihova življenja, prav tako kot vojna sama. Pred srečanjem smo v Litiji obiskali Ivanko Špat in Vido Brčon, prijateljici in sokrajanki, ki ju je zaznamovala tudi enaka usoda: trpljenje v taborišču.

Ivanka Špat: »Ostalo je toplo tovarištvo«

Ko sedimo v sončnem stanovanju Ivanke Špat, ki se kljub mnogim zdravstvenim težavam, ki so posledica preživetega gorja med vojno, živahno giblje po kuhinji, najprej izvemo, da že ves dan stiska pesti za svojo mlajšo vnukinjo, ki piše pomemben izpit. »Upam, da bo pomagalo,« se zasmeji. Prizna, da nestrpnost pričakuje srečanje v Portorožu, kjer bo spet videla prijateljice, tovarišice v trpljenju v taborišču. Zaradi starosti in bolezni, ki pestijo vse po vrsti, so njihova srečanja vse redkejša, tudi socialni stiki v kraju se rahljajo, prijatelji, sopotniki odhajajo drug za drugim. Mimogrede izvemo še, da je tudi njej vlada občutno znižala pokojnino. Ko se je začela 2. svetovna vojna, je imela Ivanka, tedaj še Podlipnik, šele 15 let. Rojeni v družini predilniškega mojstra in predvojnega komunista, znanega po svoji politični aktivnosti, in mame delavke je bilo samoumevno, da se je pridružila odporniškemu gibanju in postala aktivistka OF, od novembra 1942 je že aktivno sodelovala z NOV kot članica VOS, med drugim je bila tudi povezava med poveljniki VOS in vodstvom parti-

zanskih enot 2. grupe odredov, maja 1943 pa je bila sprejeta v Skoj. Zaradi izdaje so jo avgusta 1943 aretirali, po zasliševanjih in mučenjih so jo iz Litije odpeljali v Begunje, od tukaj pa januarja 1943 v Auschwitz in nato v Ravensbrück. A njenega potovanja s tem še ni bilo konec. Sledila je preemestitev v koncentracijsko taborišče Barth, kjer je bila odrejena na prisilno delov v tovarni letal Heinkel.

Ivanka Špat se je skupaj s prijateljico, žal že pokojno Marto Vulič leta 2006 vrnila v Barth, v mesto, kjer je tik pred koncem vojne hudo zbolela za trebušnim tifusom, a je kljub bolezni preživela marš smrti, ko so sestradane, bolne in onemogle jetnice poslali na pot. Zaradi izjemne solidarnosti in podpore sojetnic je s komaj 30 kilogrami tudi ona prispela v Ribnitz in tam dočkala osvoboditev, nato pa so jih vojaki Rdeče armade prepeljali v repatriacijsko taborišče v Neubrandenburg, kjer si je počasi opomogla in se domov vrnila šele 31. avgusta 1945.

Pred šestimi leti je Ivanko in Marto v Barth povabil tamkajšnji župan Mathias Lötte. Bili sta deležni izjemne pozornosti, o njunem prihodu, spominih in pripovedovanju so na obsežno poročali v medijih. »Podporno društvo Dokumentations und Begegnungsstätte Barth je obe gospe iz Slovenije povabilo v Barth na šestdnevni obisk. Po 61 letih naj bi nekdanji kaznenki dobili priložnost še enkrat videti kraj svojega ponižanja, strahu, žalosti in obupa. Člani društva vedo, da s tem povabilom ni moč izbrisati, kar se je zgodilo. Toda Marta Vulič in Ivanka Špat naj zdaj izvesta: tudi v Barthu obstajajo ljudje, ki bi jima radi povedali: vaš boj za obstoj domovine, vaše trpljenje v tem mestu niso pozabljeni, odgovorni smo poskrbeli za to, da se tak zločin, kot je bil zločin nacistov, ne more nikoli več ponoviti,« je med drugim zapisala novinarka Hannelore Rabe. V kraju danes deluje lepo urejen informacijsko-do-

kumentacijski center, na mestu nekdanjega taborišča je travnik, sredi njega pa steber s fotografijami preživelih (tudi Ivankina in Martina fotografija sta tam). Sprejel ju je župan in srečali sta se s srednješolci, ki so imeli na zalogi množico vprašanj.

»Ta obisk je bil nepozaben, presenetilo me je, kako ohranjajo spomin na taborišče. Čeprav je mesto obnovljeno in je vse drugače, pa še stoji hotel, v katerem so nas nastanili. Z Marto sva se spomnili celo, katero okno je bilo najino. Gostitelji so hoteli vedeti vse podrobnosti, kje se je začel pohod smrti, kje smo stali, kaj se je dogajalo,« se spominja Ivanka. Ponoven prihod v kraj je v obeh odprl stare rane. »Takrat je bilo vse drugače. Ob robovih ceste uničeni vprežni vozovi, vojaška vozila, otroški vozički, mrtvi v cestnih jarkih, kričanje, stokanje. Zelo sva bili plašni in žalostni, izčrpani in bolni. Stari sva bili 20 in 18 let,« navrejo spomini.

Kljub častitljivim letom se Ivanka spomni mnogih grozljivih podrobnosti iz taborišč, zaslisevanj, mučenj, pretepanj, a grejejo jo spomini na prijateljstva, stkana v taboriščih, govori o neverjetni solidarnosti žensk, o tem, kako je v Ravensbrücku iz krematorija odvažala pepel in jo je le srečno naključje rešilo smrti, saj so Nemci sproti pobijali vse priče svojih grozodejstev. Pa o dolgi poti nazaj domov skozi povsem porušena mesta. In doma nov udarec: zaradi njene aretacije in odhoda brata v partizane so tudi starše in tri ostale otroke izselili v delovno taborišče Berghausen. Ko so se vrnili, niso imeli nič, še žlice ne!

Leta 1948 se je poročila z Avgustom Spatom, internirancem v Gonars, ki je med drugim kopal znameniti rov za pobeg, kasnejšim borbem 1. prekomorske brigade, po vojni častnikom JLA, komandantom inženirske enote, ki so ga na šolanje poslali v Moskvo in ga nato prerazporedili na delo v Zagreb. Pa se je usoda z njo znova poigrala, saj so moža obsodili zaradi informbiroja in ga za skoraj pet let zaprli na Goli otok, sama pa se je s komaj rojenim edincem vrnila v Litijo. Pove, da so od nje zahtevali, naj moža zapusti, pa ni popustila, celo obiskala ga je dvakrat na Golem otoku. Enkrat je s seboj vzela tudi sina Matjaža, a ga oče ni smel videti. Avgust Špat je po prihodu iz taborišča postal eden najbolj prepoznavnih in uspešnih Litijanov, ki je mestu vtisnil močan pečat, Ivanka pa je v Predilnici Litija pustila vidno sled v delovanju kon-

trolnega laboratorija, po upokojitvi pa je ostala družbeno zelo dejavna. Družina je prijateljevala s številnimi znanimi predvojnimi komunisti iz vse Jugoslavije, s partizani in pomembnimi politikami. Pred vojno in med njo stkana prijateljstva so ostala in to je največ, kar šteje, pravi nasmejana gospa, ki še vedno z veseljem speče dobro pecivo za sinovo družino, predvsem za dve vnukinji.

Vida Brčon: »Nisem mislila, da bom dočkala takšno starost«

Vida Brčon je lani prejela zlato plaketo ZZB za vrednote NOB Slovenije za življenjsko delo. Bila je aktivistka OF, ob prihodu 2. štajerskega bataljona na Tisje je opravljala kurirska dela. Aprila letos je dopolnila 89 let, ko jo je leta 1943 gestapo aretirjal in jo po zaslisanju v Litiji odpeljal najprej v Begunje in nato Ravensbrück, jih je imela 20. »Glede na vse, kar sem prestala, sem pogosto pomislila, da bom umrla, pa mi očitno ni bilo namenjeno. Niti v sanjah pa si nisem mislila, da bom kdaj dočkala takšno starost,« z nasmehom pove simpatična belolasa gospa, ki potoži, da ji zdravje peša in mora zato tudi čez dan pogosto leči. Zato jo bo v Portorož letos sin peljal le na proslavo, te noče zamuditi, za večdnevno druženje s sotrpinkami pa nima več moči. Da, tudi njej so zmanjšali borno pokojnino in je pri 90 letih pristala na zajamčeni.

Tudi Vida je bila zaradi svojega aktivističnega dela med vojno izdana, prav tako brat, ki je preživel taborišče Dachau, drugi brat je bil mobiliziran v nemško vojsko in je končal v ruskem ujetništvu. Kljub hudemu trpljenju in boleznim so se vsi trije živi vrnili domov v Litijo. Sama je prišla nazaj šele 30. avgusta 1945, saj je tik pred koncem vojne zbolela za trebušnim tifusom. Onemoglo so v taborišču odložili kar med umrle, pa je nekdo ugotovil, da je še živa. »Očitno še ni prišel moj čas, čeprav sem bila podobna mrliču. Ko me je, shirano, bolno in povsem onemoglo, videla neka zapornica, ji je ušlo 'zakaj ni reva umrla?'« Zato je na pot domov po osvoboditvi lahko šla šele po dolgih mesecih okrevanja. Doma se je zaposlila in ob koncu aktivne delovne dobe doživela neljubo presenečenje, ko se je hotela v obratu Tovarne usnja Vrhnika v Šmartnem upokojiti, saj so ugotovili, da ji po vojni, ko je delala pri gozdnem gospodarstvu, delodajalec sploh ni plačeval pokojninskega zavarovanja in je morala šest

Page: 22

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 839 cm2

Kazalo

3 / 3

manjkajočih let oddelati. »A sem rada delala, vedno sem uživala v delu v tovarni in prej v gozdu. Ko sem bila v taborišču, so me poslali na delo na kmetijo, iskali so žensko, ki je znala molsti. Seveda sem to znala še od doma. A na kmetiji sem zbolela za tifusom, s katerim sem se okužila že prej. Gospodinja pa je bila do mene zelo človeška in mi je pomagala, dokler me niso odpeljali v bolnišnico, na srečo se sama ni okužila,« se spominja Vida in doda, da so imele tudi nekatere paznice v taborišču človeške obraze.

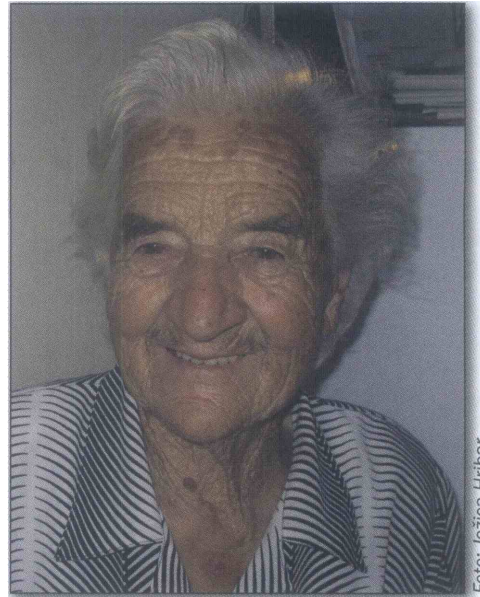

Foto: Jožica Hribar

Vida Brčon

Foto: Jožica Hribar

Ivanka Spat

Foto: osebni arhiv

Ivanka Spat, novinarka Hannelore Rabe in Marta Vulič v Barthu leta 2006

Sentjursko poletje se je poslovilo z izborom

Zadnja prireditev v okviru Sentjurskega poletja je minulo soboto izzvenela v čast 50-letnice slovenske popevke. Najlepše popevke so na Ipavčevem vrtu predstavili člani Vokalne skupine iZbor ter njihovi gostje – Lado Leskovar in Vokalna skupina Gallina.

Poklon skladateljem, tekstopiscem in izvajalcem

10. maja 1962 se je na Bledu začel prvi festival slovenske popevke. V dveh dneh so poslušalci v novi festivalni dvorani slišali 20 melodij, ki jih je posebna komisija izbrala na natečaju, na katerega je prispele 132 skladb. Priredbe zimzelenih melodij, kot so Poletna noč, Vzameš me v roke, Nasmeh je bolj grenak, Ne čakaj na maj, Zemlja pleše, so tudi po vseh teh letih v Šentjurju znova navdušile in si prislužile močan aplavz. Večer v organizaciji šentjurske območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti in Kulturnega društva Big band Šentjur je bil pravi poklon velikemu slovenske popevke, skladateljem, tekstopiscem in izvajalcem, ki so zaslužni za priljubljenost slovenske zabavne glasbe.

Člani vokalne skupine iZbor so, kot smo tega že vajeni, navdušili s svojimi vokalnimi sposobnostmi, odličnim petjem in posnemanjem instrumentov. Za priredbe so poskrbeli umetniška vodja vokalne sku-

pine Mateja Rajh Jager, Boštjan Jager in Matic Plemenitaš, solistki je na klavirju spremljal Boštjan Golež. K zimzelenih skladbah, s katerimi so se doslej že predstavili na samostojnih koncertih, so dodali nekaj čisto svežih in poslušalce opomnili, da Šentjurčani niso samo zvesti poslušalci, temveč tudi soustvarjalci zgodbe o popevki, saj je na festivalu v 70. letih sodelovala zasedba New Swing Quartet, leta 2008 pa Anžej Dežan, ki je zmagal s pesmijo Šopek maka.

Glasba, ki požgečka pri srcu

Članice Vokalne skupine Gallina, kar v prevodu pomeni kokoš, so dokazale, da kokodakajo samo doma, na odru pa ljubko žgolijo. Vokalno skupino sestavljajo prekaljene pevke, ki so do sedaj prepevale v različnih zborovskih sestavih, z namenom poustvarjanja različnih glasbenih stilov pa so se združile v samostojno skupino. Njihova članica je tudi članica iZbora altistka Ana Plemenitaš, skupino pa vodi Ana Erčulj.

Spomine na zlata leta popevke, ko

so prek radijskih in televizijskih sprejemnikov naravnost blesteli izvajalci, kot so Marjana Držaj, Elda Viler, Beti Jurkovič, Stane Mancini, pa je z voditeljico koncerta Anito Koleša obujal Lado Leskovar. Leskovar je na festivalu prvič sodeloval leta 1963 in že s prvo pesmijo Malokdaj se srečava osvojil največje število glasov strokovne komisije in občinstva. Tokrat je nostalgijo po zlatih časih popevke obudil s skladbami Mojmirja Sepeta na besedila Gregorja Strniše in Frana Milčinskega Ježka. Spregovoril je o tem, kako so se nekdaj rojevale uspešnice, in poudaril, da so slovenski pevci prav tako dobri kot tuji zvezdniki z mnogo višjimi honorarji. "Danes mladi glasbo komponirajo in besedila pišejo tako, da bi se bolje prodala, mi pa sploh nismo razmišljali o tem. Želeli smo, da bi bila naša glasba ljudem všeč in da bi jih z besedili, melodijo in izvajanjem požgečkali po srcu," je dejal in Šentjurčanom predal pozdrave domačinke Špele Rozin, druge in edine slovenske profesionalne igralko po lti Rini. *(Ve.T.)*

Vokalna skupina iZbor

Page: 10

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 304 cm2

Kazalo

2 / 2

Anita Koleša in Lado Leskovar

»Vse dobro se vrača, le energije ne sme zmanjkati.«

Polonca Kitak smo povprašali, kako bi se opisala oziroma opredelila, če bi se morala predstaviti: kot diplomirana inženirka tekstilne tehnologije, andragoško-pedagoška strokovna delavka ali kot zaprisežena slikarka. »Ponavadi se predstavim z imenom in priimkom, brez dodatnih nazivov, ker bi slednje zvenelo preveč uradno. Seveda se je zelo težko opredeliti, saj se v življenjskih obdobjih ukvarjamo bolj ali manj intenzivno z več vlogami na različnih področjih hkrati. Vloga starša nas spremlja od rojstva otroka, poskušamo jo usklajevati z zaposlitvijo, najti čas tudi za svoj svet.« Tako je začela svojo pripoved Prevorjanka, katere likovna dela bomo kmalu občudovali na gradu Podsreda.

Vaša poslovna pot je povezana s tekstilom in barvami ter kasneje z izobraževanjem različnih generacij.

Službeno pot sem pričela v tekstilnih podjetjih, bila sem razvojni inženir v tedanjem Konusu v Slovenskih Konjicah, v Metki Celje pa tehnolog plemenitenja tekstilij in sem opravila tudi specializacijo za to področje. Razvojno delo z izdelavo novih artiklov mi je kot stvarjalni osebi zelo odgovarjalo, žal pa so bila tekstilna podjetja prva na spisku stečajev zaradi globalnega dogajanja in s tem povezane izgube trgov. Tako je bilo tudi z Montom, kjer sem bila vodja kontrole in sistema kakovosti, skala sem novo področje zaposlitve in v ta namen pridobila andragoško - pedagoško izobrazbo ter opravila strokovni izpit s področja vzgoje in izobraževanja. Delo organizatorke izobraževanja odraslih na Ljudski univerzi Celje mi je pomenilo nov izziv in ponujalo tako hvalečnost s strani udeležencev kot reševanje konfliktnih situacij, kar je običajno pri stikih z ranljivimi skupinami. Tudi zavodi s področja izobraževanja odraslih delujejo na konkurenčnem trgu, poslovanje je oteženo zaradi upada vpisa zaradi finančne situacije in plačilne nediscipline ter ne nazadnje konkurence privatnih in rednih šol, ki prav tako izobražujejo odrasle. Treba je veliko vlagati in prosti čas, ki bi ga želela nameniti družini in hobijem, je zelo omejen. Žal so napovedi za nadaljnje delovanje te vrste ustanov zelo nespodbudne in bo treba iskati nove možnosti zaposlitve.

Zdaj pa na povsem drugo področje, ki je prav tako zelo zanimivo vaše življenje. To je slikarstvo, ki vas spremlja od mladih nog.

»Res je, že v osnovni šoli sem prejela nagrado za grafiko na državnem nivoju in bila izbrana za udeležbo na likovnih kolonijah, spo-

Polonca Kitak

minjam se recimo tudi šentjurske z imenom Bohor žari.«

Svojo prvo likovno razstavo ste imeli že na 1. gimnaziji v Celju leta 1980. Tej je sledilo 18 samostojnih razstav.

»Bili smo zelo ustvarjalni razred, predvsem na literarnem področju, sama pa sem pripravila razstavo risb, v tem času sem se predvsem risarsko uvajala skupaj s prijatelji, ko pri prof. Lorenčaku. Tudi med študijem je nastal marsikateri portret ali pa unikatno pobarvana obleka, na slikah so se pojavile vzorice za tkanje, vedno so se mi porajale nove ideje. Likovno teorijo sem kasneje spoznavala v laboratorijski praksi s podiplomskim študijem barvne metrike, kjer sem sicer uporabljala barve za tekstil.

Ko so bili otroci majhni, sem imela z njimi domače ustvarjalne delavnice, izdelki pa so bili darila za prijatelje. Otroške poteze na risbah in slikah so prvine in neponovljive, veliko jih hranim, nekaj sem našla še svojih. Kot družina smo tudi prejeli prvo nagrado za voščilnico v organizaciji Novega tednika. Prvič sem se javno predstavila ravno s slikanico Velike punce, ki je izšla leta 2003 v okviru Literarnega društva Šentjur.

V letu 2002 sem se vključila v Društvo likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur, katerega članica sem še sedaj in sodelujem na skupnih razstavah. V Šentjurju sem ime-

la svojo prvo samostojno razstavo v prostorih tedanje knjižnice, v ospredju so bili otroški portreti. Vsaka postavitev samostojne razstave je vedno znova izziv, že od ideje naprej, ki ji je večasih podrejen tudi motiv, odvisno od zasnove. Sama organizacija seveda terja čas in potrpljenje, veliko poti, ki pa tudi imajo svoj čar. Stroški se redkokdaj povrnejo, kadar pa gledalec izbere sliko, je to zelo lepo doživetje. Poznam že številne galerije in posebni občutek, ko so slike razporejene v prostoru, da ustvarijo tisti pravi ambient, in to je nagrada za ves trud.«

V naslednjih mesecih vas čaka velik podvig. Na gradu Podsreda boste postavili veliko razstavo, posvečeno vašemu očetu.

»Že nekaj časa razmišljam o motivih iz kraja mojega otroštva, to je trg Kozje, kjer sta si dom ustvarila moja starša, mama iz Žegra in oče Marjan, sicer iz Savinjske doline. Oče Marjan Zupanc je bil v kraju zelo aktiven in priljubljen. Predvsem brat in vnuki pa nadaljujejo njegovo glasbeno pot. Razstava bo zato združevala črnbela šestdeseta in barvita platna mladosti ob Bistrici, radost kozjanske krajine. Vsekakor bo to zame večji projekt, planiran za naslednjo pomlad, že zaradi prostornosti in specifičnosti galerije na gradu, katerega upravitelj je Kozjanski park.«

Vaše slike so bile večkrat nagrajene. Katere nagrade in priznanja bi izpostavili?

»Priznanja so neke vrste kašipot, da si zadostil potrebam strokovne ocene, še vedno pa je tu prisotno subjektivno sprejemanje del. Certifikat vseeno potrjuje kakovost in avtorju lasten pristop k določeni tematiki, prejela sem ga na Zlati paleti in na extemporu v Piranu z mednarodno udeležbo. Najlepše je, ko prejmeš nagrado, ki je nisi pričakoval, recimo, ko sem se prvič udeležila ljubljanskega extempora in presenetila z dobro zastavljeno idejo in končno podobo, tudi žirija poleg osnovnih zakonitosti, kot so kompozicija, razporeditev barv, išče inovativnost. Vsekakor ima vsak avtor svoj pristop, svojstven likovni izraz, ki ga spoštujem pri kolegih in kolegicah.«

Svoje znanje v slikarstvu nadgrajujete na likovnih delavnicah, pa tudi v Društvu likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur.

»V Društvu likovnih ustvarjalcev Rifnik Šentjur sem s pomočjo mentorja dodatno pridobila na strokovnosti ter predvsem izmenjavi izkušenj ter druženju na extempori. Sklenili smo mnoga poznanstva in prijateljstva. Večletno delo tajnice društva je pomenilo dodatno zadolžitev, pripomogla sem k predstavitvi posameznih članov ter ugledu društva. Pozdravljam pobudo šentjurske izpostave javnega sklada za kulturne dejavnosti, v okviru katerega smo se lahko udeležili regijskih tematskih delavnic, saj mislim, da je znanje treba stalno nadgrajevati. Sem tudi članica Društva šaleških likovnikov, bila sem aktivna na različnih delavnicah pri več akademskih slikarjih.«

Kateri so vaši priljubljeni motivi, kje najdete navdih za svoje slike?

»Motivi so okrog nas in v nas, v določenem obdobju prevlada eno ten vtis in se odločim za tematiko

Page: 14

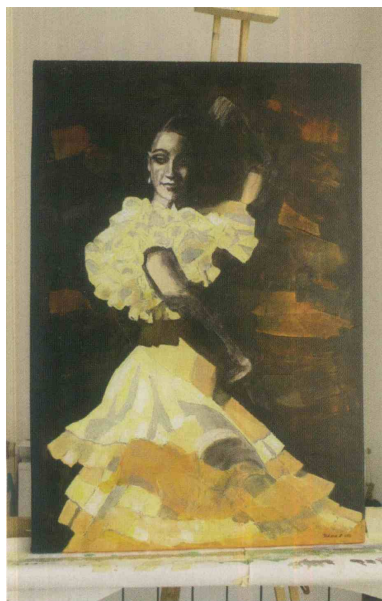
Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 992 cm2

Kazalo

2 / 2

Plesalka flamenka na slikarskem stojalu, 2012

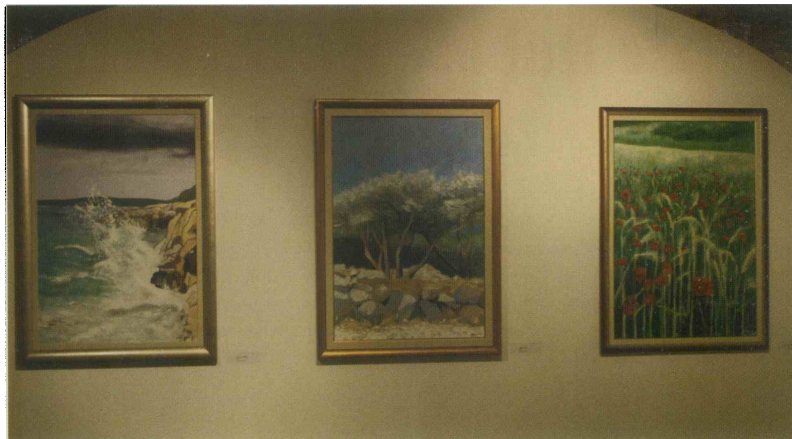
Rada imam glasbo in tako je nastala razstava glasbenih portretov, navdihuje me narava, katere številne motive sem naslikala realistično ali z abstraktnim pristopom, saj avtor s svojim delom prikaže odnos do objekta, ki ga slika. Privlači me krajinska arhitektura, naša obala, utrinki s potovanj ... O sliki prej dosti razmišljam, preden vzamem v roke čopič ali lopatico, ko enkrat steče, pa je glavna kompozicija kmalu gotova.«

Spoznali smo vas tudi v literarnih prispevkih.

»Branje mi je v veselje, vedno sem raje vzela v roke knjigo kot pa prižgala televizijo in tako je ostalo. Dnevnik je bil iz šolskih dni moj zapnik in vadnica. Spremljam poezijo in sodobno literaturo, ni lepšega vonja kot sveže natiskan papir nove knjige ... Literarno sem se preizkusila s slikanico Velike punce, ki je izšla leta 2003 v okviru Literarnega društva Šentjur, katerega članica sem. V društvu je lepo število

Drevesna zgodba ima certifikat z Zlate palete

Junij, Julij, Avgust - poletni meseci z razstave 12. dimenzija

spoštovanja vrednih članov in članic, s katerimi se rada zapletem v pogovor. Koncept izdaje zbornika društva na določeno temo je dobro zastavljen in rada oddam vsakoletni prispevek. Eden med njimi je bil celo nagrajen, meni priljubljena tema so tudi potovanja. Moja želja v prihodnje je med drugim izdaja lastne knjige, vendar mora snov še dozoreti. Nekaj časa sem fotografsko opremljala glasilo celjskega literarnega društva, z likovnimi predlogami pa se ujamem tudi z ostalimi člani literarnega društva. Lepo sodelujem s kulturnim društvom s Prevorja in smo se že nekajkrat našli pri skupni izvedbi likovnih podob.«

Tudi iz literarnih prispevkov je moč prepoznati Polonco Kitak kot zelo čutečo osebo, ki ji družina pomeni zelo veliko.

»Izhajam iz petčlanske družine, z bratom smo imeli lepo otroštvo, za kar sem staršem hvaležna. Veliko mi pomenijo prav medsebojni odnosi in prepričana sem, da je moja družina na pravi poti. Spoštovanje, odgovornost, to niso le besede, zapisane na papirju, ampak jih je treba gojiti. Kot vsak starš se z otroki tudi rada pohvalim, kakšno težavico pa prav tako prebrodimo, kar je vse človeško. Še raje jim prisluhnem, ko zapojejo in zaigrajo na klavir ...«

Pravite, da bi lahko začeli prodajati lep pogled z Žegra, kjer imate svoj dom, ki je hkrati tudi atelje.

»Prihodnost je naenkrat postala zelo negotova, kriza kaže zobe in to, da bom začela prodajati lep pogled z Žegra, je bilo rečeno sicer v šali, a morda se bo rodila kakšna podjetniška ideja. Živimo v prelepih krajih, lahko bi jih pokazali turistom še v večji meri, česar pa bi se bilo treba lotiti sistematično. Doma imam tudi prostor zase, kjer v miru ustvarjam, k čemur pripomore prostran razgled, po katerega grem večkrat tudi v gore.«

Vaše slike lahko občudujemo na razstavah, na delavnicah, extemporih. Je mogoče živeti od slikarstva, od prodanih slik? Narišete kdaj tudi kaj po naročilu?

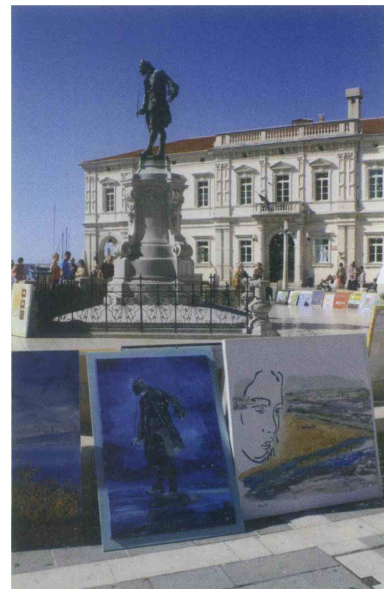
»Zaenkrat je bilo moje likovno izražanje bolj potreba po ustvarjanju in se je kakšna slika izjemoma prodala, kar mi je prišlo prav za nakup materiala. Kolikor kontaktiram s kolegi,

tudi akademskimi slikarji, je v tem času težko s prodajo slik. Vrednost se ponavadi ne ujema z nizko ceno, včasih enostavno kaj podarim. Spoznala sem, da ljudje raje naročijo sliko po svoji želji in jo tudi z veseljem naslikam, pri tem pa ne spreminjam svojega likovnega izraza ali bolj laično rečeno, stila. Slikam tako domačije kot portrete, manjše risbe s tušem, možnosti je veliko. Pripravljam tudi izid koledarja s pokrajinskimi slikami z moje zadnje razstave.«

Kaj si želite v življenju, čemu boste posvečali svojo pozornost, energijo?

»Kot sem že omenila, smo postavljeni pred dejstvo, da je današnjik nepredvidljiv in so potrebne spremembe na vseh področjih našega bivanja, s čimer se je tu in tam težje sprizniti. V času mobilnosti skoraj ni postanka, vseeno pa ga potrebujemo, če ne zaradi sebe, pa zato, da se posvetimo bližnjim. Vse dobro se vrača, le energije ne sme zmanjkati za vse početje, ki ga težko opredelim kot manj ali bolj pomembno, ker v sedanjih ureditvi šteje le donosnost. Verjamem, da me čaka še veliko dela in radosti, ki jih bom delila z drugimi.«

Marijana Novak

Tartini na vodi. Tartinijev trg 2012

v objektivu

kdo si lahko privošči izstop iz evrskega območja

Ne Grčija, ampak Italija

Zakaj se bolj kot Grčiji splača **opustiti** evro Italiji? Nasprotno od splošnih ocen in pričakovanj nekaterih opazovalcev evrske krize bi namreč izstop iz evrskega območja največ prinesel Irski in Italiji, medtem ko je najmanj privlačen za Nemčijo in Avstrijo.

Barbara Hren

kim odporom, sprejela Grčija.

Odkar je postalo jasno, da je reševanje grških javnih financ večji zalogaj in da ima na stabilnost evrskega območja večji vpliv, kot je sprva kazalo, je iz vrst politikov, ekonomistov in opazovalcev razmer mogoče slišati različne ocene o tem, ali naj Grčija in še kakšna od »okuženih« držav v svoje in dobro drugih zapusti evrsko območje. Za Grčijo naj bi bil izstop iz evra dobrodejen, saj bi lahko z deprecijacijo lastne valute okrepila konkurenčnost svojega izvoznega gospodarstva, za preostanek evrskega območja pa naj ne bi imel »usodnih« posledic, saj je večina tujih bank izpostavljenost do države že dovolj zmanjšala. Ker so se Grki nazadnje odločili, da evrskega območja ne želijo zapustiti, je cena izstopa iz evra očitno za Grke tudi v primerjavi z zahtevami trojke (pre)visoka.

A kot kaže nedavna analiza strategov *Bank of America Merrill Lynch* Davida Wooja in Athanasiosa Vamvakidisa, Grčija še zdaleč ni med državami, ki ji je izstop iz evra v največjem interesu. Nasprotno od splošnih ocen in pričakovanj nekaterih opazovalcev evrske krize bi izstop iz evrskega območja največ prinesel Irski in Italiji, medtem ko je najmanj privlačen za Nemčijo in Avstrijo. In prav Italija je država, ki ji je po ugotovitvah avtorjev analize dobro posvetiti največ pozornosti pri nadaljnjem odvijanju evrske dolžniške krize. Italija bi se utegnila izkazati za precej večjo težavo kot Grčija. Pa ne zato, ker je drugo največje evrsko gospodarstvo in bi finančna pomoč Italiji izčrpala evropske reševalne sklade, ampak zato, ker bi med vsemi evrskimi državami z izstopom največ pridobila. Za morebitno finančno pomoč tako zagotovo ne bo pripravljena sprejemati tako ostrih reformnih in varčevalnih zahtev trojke, kot jih je, čeprav z veli-

Grčijo bi izstop iz evra pahnil v kaos

Pri tehtanju odločitve, ali je za državo bolje, da izstopi iz evra ali da kljub boleči notranji devalvaciji vztraja pri skupni valuti, je seveda odločilna ocena, v katerem primeru bi bilo državi bolje. Bi šla Grčija po poti Argentine, ki ji je šele z ukinitvijo vezave pesa na dolar in posledično močno deprecijacijo domače valute uspelo znova izplavati iz recesije, ali pa bi Grčijo zajela še globlja kriza? Koliko bi nedostopnost do zunanjih finančnih virov ob uvedbi drahme škodovala Grčiji? Avtorja sta pri ocenjevanju, kateri državi je izstop iz evra najbolj pisan na kožo, izbrala štiri temeljne kazalnike: verjetnost urejenega izstopa iz evra, učinek izstopa na gospodarsko rast, učinek na stroške zadolževanja in učinek na plačilno bilanco.

Italija se je poleg Irske izkazala za najresnejšo kandidatko za izstop iz evrskega območja, kar je v nasprotju z ocenami nekaterih opazovalcev, da bi utegnilo vse večje prelivanje sredstev s fiskalno discipliniranega severa na »pobalinski« jug v izstop prisiliti Finsko in še kakšno nejevoljno kreditoriko. Spomnimo, da je Finska lani zahtevala kolateralno v zameno za sodelovanje pri drugem reševalnem paketu za Grčijo. Po ugotovitvah avtorjev je Finska zaradi visokih stroškov izstopa pravzaprav ena najmanj verjetnih kandidatk za izstop iz evrskega območja. Na možnost načrtovanega izstopa iz evra, ki v državi ne bi povzročil popolnega »razsula« – navala na banke, bankrota, omejitve pretoka kapitala, hudih socialnih nemirov itd. –, kot opozarjata avtorja, z javnofinančnega vidika najbolj vplivata saldo tekočega računa plačilne bilance (ta pove, ali neka država v tujini zapravi več ali manj, kot zasluži s transakcijami s tujino) in proračunski primanjkljaj ali presežek. Ob prehodu države z evra na domačo valuto je namreč pričakovati, da bo država vsaj nekaj časa odrezana od tujih finančnih trgov.

Za države z malo notranjimi rezervami, torej za tiste, ki so močno odvisne od zunanjega financiranja, je načrtovan izstop iz evrskega območja zato precej manj verjeten. Španija, Grčija in Irska so po tem kazalcu na najslabšem, saj se vse tri soočajo s primanjkljajem v proračunu tudi brez stroškov zadolževanja (irski primarni proračunski primanjkljaj znaša dobrih deset odstotkov BDP, španski 6,5, grški pa 2,3 odstotka). Španija in Grčija pa se soočata še z globokim primanjkljajem v tekočem

izjemno globokega. Med enajstimi analiziranimi (poleg že omenjenih sta avtorja v analizo vključila še Francijo, Belgijo in Portugalsko) bi imele torej te države zaradi najmanjše odvisnosti od tujine največ možnosti za mirno uvedbo domače valute.

Eden od zagovornikov izstopa Grčije iz evrskega območja je svetovno znani ekonomist Nouriel Roubini. Njegovo razmišljanje je logično, čeprav se Woo in Vamvakidis, sodeč po rezultatih njune analize, verjetno z njim ne bi v celoti strinjala. Še posebej ne z vidika velikih koristi, ki jih v izstopu iz evra za Grčijo vidi Roubini, avtorja pa ne. Roubini v enem od svojih prispevkov za spletni portal *Project Syndicate* pravi, da je Grčija ujeta v začarani krog insolventnosti, nekonkurenčnosti in poglobljajoče se depresije, iz katerega se ne more izkoptati brez realne depreciacije valute. Ker Roubini ne vidi možnosti, da bi Grčiji uspelo hitro znižati stroške dela in tako povečati konkurenčnost izvoza, in ker tudi zadosten padec vrednosti evra proti drugim valutam ni verjeten, je edina realna možnost za Grčijo uvedba drahme in njena globoka depreciacija. Argentinski scenarij torej.

Analiza Wooja in Vamvakidisa pokaže, da bi Grčiji izstop iz evra prinesel koristi z vidika gospodarske rasti, in sicer okoli tri odstotke višjo rast. Če pustimo ob strani tehnične podrobnosti izračunov, je scenarij takšen, kot ga opisuje tudi Roubini. Grčija bi med enajsterico doživela najglobljo depreciacijo domače valute, tesno za petami pa bi ji sledila Italija s svojo liro. To bi seveda pocenilo grški in italijanski izvoz v tujino in spodbudilo gospodarsko rast. Na drugi strani je pričakovati apreciacijo nemške marke in avstrijskega šilinga, kar bi zmanjšalo konkurenčnost izvoza obeh držav in torej negativno vplivalo na gospodarsko rast. V Nemčiji bi ta negativni učinek utegnil znašati kar okoli sedem odstotkov BDP.

Izstop iz evra bi najbolj spodbudil gospodarsko rast Irske, za okoli sedem odstotkov BDP. Avtorja razloge vidita v majhnosti in odprtosti gospodarstva, pri čemer se Irska sooča tudi z eno največjih proizvodnih vrzeli med analiziranimi državami in bi tako lahko večjo konkurenčnost še najbolj izkoristila. Italija pa se lahko nadeja višje rasti predvsem zaradi precejšnje erozije konkurenčnosti gospodarstva od uvedbe evra dalje in prav tako precejšnje proizvod-

računu plačilne bilance (-3,5 oziroma -9,8 odstotka BDP). Na drugi strani lestvice so Nemčija, Avstrija, Italija in Nizozemska. V najboljšem položaju je največje evrsko gospodarstvo, saj ima tako primarni proračunski presežek (en odstotek BDP) kot precejšen presežek v tekočem računu plačilne bilance (5,7 odstotka BDP). Preostale tri države imajo primanjkljaj bodisi v proračunu bodisi v tekočem računu plačilne bilance, vendar nobena

ne vrzeli.

Za Grčijo bi utegnili biti učinki drahme še najbolj ugodni pri dolgoročnih stroških zadolževanja, pri čemer avtorja ne ocenjujeta kratkoročnih učinkov, ki so v veliki meri odvisni od tega, kako mirno in načrtovano bi državi uspelo preiti na domačo valuto. Podobno kot Roubini tudi predpostavljata, da bo Grčija vse svoje dolgove pretvorila v drahmo. Če država tega ne stori, to pomeni, da ji začne dolg v tuji valuti ob depreciaciji domače valute skokovito naraščati in dolga tako in tako ne bi mogla v celoti odplačati. Seveda kreditorji na pretvorbo evrskih posojil v manj vredne drahme ne bi gledali z navdušenjem, tudi Slovenija ne. A, kot pravi Roubini, evropski davkoplačevalci bi se lahko poplačali z lastniškim vstopom evropskega reševalnega sklada v grški bančni sistem, ki bi po uvedbi drahme za zagotovitev stabilnosti potreboval svež kapital.

Woo in Vamvakidis ugotavljata, da bi se stroški zadolževanja ob predpostavki pretvorbe evrskih dolgov v domačo valuto dolgoročno najbolj zmanjšali Grčiji, Portugalski, Irski in Španiji. Nemčiji, Avstriji in Nizozemski pa bi se celo povečali, saj bi ob njihovem izstopu popustil zdaj močan učinek varnega zatočišča. Nemčiji je v nekaj izdajah obveznic uspelo iztržiti celo negativno obrestno mero; posojilodajalci so pripravljeni za varnost svojega denarja Nemčiji celo plačati, namesto da bi za posojanje denarja, kot je za banke običajno, pričakovali donos.

Italija bo za Nemčijo trši oreh kot Grčija

Nemčija ima, kot je razvidno iz te analize, precej razlogov za vztrajanje pri ohranjanju celovitosti območja evra. Slabše se ji piše v primeru izstopa katerekoli države, saj bi se posledično znižala kon-

kurenčnost njenih izdelkov in storitev na trgu te države, hkrati pa bi se nemški proizvajalci doma soočali s cenejšo konkurenco iz teh držav. Seveda bi bili že zaradi samega reda velikosti negativni učinki na Nemčijo pričakovano večji, če bi iz evra izstopila Italija, kot če bi to storila Grčija.

Avtorja menita, da lahko razmerja med evrskimi državami in njihove poteze v zadnjih dveh letih

krize dobro ponazorimo s teorijo iger. Še posebej z eno od ugotovitev teorije, da namreč igralci niso vedno pripravljene sodelovati, tudi če bi bil rezultat v tem primeru za vse boljše. To ponazarja klasična zapornikova dilema. Aretirana prestopnika imata na mizi enako ponudbo policista. Če prvi izda drugega, drugi pa molči, bo prvi odkorakal brez kazni, drugi pa bo moral odsedeti leto dni, in seveda obratno. Če oba molčita, bosta oba dobila enome-sečno zaporno kazen, če pa izdata drug drugega, bosta dobila vsak po tri mesece zaporne kazni. Jasno je, da bi bilo za oba najbolje, da molčita. A težava je v dejstvu, da z vidika posameznika molčati ni najboljša strategija – če bo drugi spregovoril, bo molčeči na precej slabšem, kot če kolega izda. Prav zato se vsak zase odloči, da bo kolega izdal in raje pristal na tri mesece kazni, kot pa se izpostavil grožnji enoletnega sedenja za rešetkami.

Enako avtorja ugotavljata za igro med Nemčijo in Grčijo in odločanje med uvedbo evrskih obveznic in varčevanjem. Za obe državi bi bilo najbolje, če bi Nemčija pristala na uvedbo evrskih obveznic, Grčija pa na dosledno izvedbo reform. Če bi se torej državi odločili za sodelovanje. A ker je, tako kot ilustrira zaporniška dilema, z vidika Grčije za državo najbolje, da ne izvaja reform, za Nemčijo pa, da ne pristane na evrske obveznice, je pričakovani rezultat prav tak: Grčija ne varčuje, Nemčija pa ne pristane na evrske obveznice. Če bi namreč Grčija pristala na varčevanje, hkrati pa Nemčija ne bi pristala na uvedbo evrskih obveznic, bi bila Grčija precej na slabšem, kot če nasprotuje varčevanju. In seveda obratno.

Ker je na nasprotnem polu koristnosti vztrajanja v evru Italija, je pomembno, kako se bo kriza odvijala na relaciji teh dveh držav. Avtorja opozarjata, da ima Italija le malo razlogov za uvajanje strogih varčevalnih in reformnih ukrepov v zameno za

morebitno pomoč iz evropskih reševalnih skladov. Prav tako sta izjemno skeptična do ocen investitorjev, da so evropski politiki za ohranitev evra pripravljene plačati, kolikor bo potrebno, ali da so države v krizi pripravljene igrati tako, da bo izid pareto-optimalen. Torej tako, da nobena država ne bo na slabšem kot po kakšnem drugem scenariju, vsaj ena pa bo na boljšem.

Avtorja se sprašujeta, ali je Nemčija pripravljena Italijo »podkupiti«, da ostane v evru. In njuna ugotovitev po teoriji iger je, da je najverjetnejši rezultat, da bo cena »podkupnine« za Nemčijo previsoka, Italija pa bi z izpolnjevanjem morebitnih zahtev trojke imela prevelike stroške in bi se zato prej kot Grčija odločila za izstop iz evrskega območja. Nič kaj optimistična napoved za prihodnost evrskega območja torej.

Odkar sta avtorja julija letos objavila analizo, se je sicer zgodilo že nekaj pomembnih premikov: Evropska centralna banka (ECB) pod vodstvom Maria Draghija je napovedala, da bo pod določenimi pogoji v neomejeni količini odkupovala obveznice evrskih držav, v četrtek pa je nemško ustavno sodišče, tudi z nekaj omejitvami, dalo zeleno luč ustanovitvi stalnega mehanizma za zagotavljanje stabilnosti evra. A to seveda še zdaleč ne pomeni, da je evrska kriza stvar preteklosti in da so se države začele obnašati v nasprotju s teorijo iger. Konec koncev je Grčija nedolgo tega trojko zaprosila za podaljšanje roka za izpolnitev reformnih zahtev trojke, Nemčija pa prav tako še ni pristala na evrske obveznice.

Morda pa sta odločnejša politika ECB in previdno popuščanje Nemčije znak, da so evropske države vendarle sposobne tudi sodelovanja v skupno dobro in ne le iskanja najbolj optimalnega izhoda zase.

Nemčija bi z izstopom iz evra izgubila največ

	Nemčija	Francija	Italija	Španija	Nizozemska	Belgija	Avstrija	Grčija	Portugalska	Irsko	Finska
Možnost urejenega izstopa	1	9	3	11	3	6	2	10	7	9	6
Učinek na rast	11	5	2	4	7	9	10	3	6	1	8
Učinek na stroške zadolževanja	11	7	5	4	9	6	10	1	2	3	8
Učinek na plačilno bilanco	11	5	4	6	3	2	10	7	9	1	8
Povprečna ocena	8,5	6,5	3,5	6,3	5,5	5,8	8	5,3	6	3,5	7,5

Opomba: Tabela predstavlja uvrstitve držav po posameznem kazalcu, pri čemer 1 pomeni najboljšo uvrstitev, 11 pa najslabšo. Za Nemčijo je izstop iz evrskega območja tako z vidika stroškov najmanj privlačen, za Italijo in Irsko pa najbolj.

Vir: Game theory and euro breakup risk premium, David Woo and Athanasios Varvakiadis